

ELŐSZÓ

A 2020. szeptemberében Magyarországon megrendezendő Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus nagy esemény a Katolikus Egyház életében. A vallási kultúrákutató szegedi műhelyében ezért azt határoztuk el, hogy egy konferenciasorozattal próbáljuk áttekinteni, hogy az Oltáriszentség tisztelete milyen jegyeket hagyott a kultúra egyik vagy másik területén. Ez a kötet a második konferencia tanulmányát átdolgozott előadásait tartalmazza. De készülünk már a harmadik – záró – konferenciára is.

Mi is az az Eucharisztia? Az eucharisztia (a gör. *eu* és *kharisz* szavakból: hálaadás) Jézus áldozati teste és vére a kenyér és a bor színe alatt, ahogy az utolsó vacsorán keresztáldozatát elővételezte és mint örök emlékezetét az Egyházra hagyta és ezáltal létrehozta az új szövetséget: „Kezébe vette a kenyeret, hálát adott (gör. *eucharisztosz*)...”. Tágabb értelemben a szentmise, szorosabb értelemben az Oltáriszentség. A katolikus hitvallásban a hét szentség egyike, amit az oltáron lévő tabernákulumban, szentségházban őriznek, innen a neve: Oltáriszentség. Az Oltáriszentségben Jézus Krisztus van jelen. Más bibliai elnevezés a *kenyértörés* (ApCsel 2,42), és az *Úr vacsorája* (1Kor 11,20). Ezt az emlékezetet az Egyház a legelső idők óta ünnepelte, s annak legrégebbi írásos szövegét a *Lk 22,19; 1Kor 11,23; Mk 14,22* és *Mt 26,26* őrizte meg.

Az apostolok úgy értelmezték Jézus szavait, hogy a kenyér és a bor színe alatt valóságos testét és vérét adja áldozatul. Vagyis a kenyér és a bor nem más, mint a megfeszített és feltámadt Jézus testének és vérének szentségi megjelenési formája. Az Oltáriszentségben tehát ott van az üdvösség egész eseményének a megjelenítése: a megtestesülés, a keresztthalál, a feltámadás és a Szentlélek elküldése. Anyaga a búzából készült *kenyér* és a szőlőből készült *bor*. A szentség akkor jön létre, amikor a fölszentelt pap az átváltoztatás szavait kimondja a misében, akkor a kenyér és a bor lényege átváltozik Krisztus testévé, ill. vérévé.

Az egyház története során nagy viták voltak arról, hogy miként lehet értelmezni Jézus jelenlétét az Oltáriszentség, az Úrvacsora jegyeiben? A római katolikusok *transzszubsztanciáról*, átlényegülésről beszélnek, a lutheránusok *konszubsztanciáról*, a református értelmezés *reális presentiát* emleget, miszerint az Úrvacsora jegyei nem változnak ugyan át Jézus testévé és vérévé, de az élő, megdicsőült Krisztus az Úrvacsorában valóságosan jelen van a Szentlélek által.

A keresztény tanítás központi elemével van tehát dolgunk. Az Eucharisztia őrzése, kiszolgálása gazdag tárgyi kultúrát alakított ki az évszázadok folyamán. A tisztelet legkülönbözőbb formái jöttek létre a költészetben, liturgikus zenében, ábrázoló művészetekben (festészet, szobrászat), az ötvös- és textilművészetben, valamint a népi vallásgyakorlásban. A tanulmánykötet írásai számos új ismeretet tartalmaznak az Eucharisztia tiszteletének formáiról a liturgiában, a népénekben és a zeneművészetben, valamint az iskoladramákban. Érintik mind a nyugati, mind a keleti szertartású katolikus egyházakat.

Szeged, 2020. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén

Barna Gábor